

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor : Reuniunea învățătorilor români dela școalele popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR : PETRU VANCU învățător.	Manuscrisurile și corespondența se va trimite redact. în Magya- rád, iar abonamentele cassaru- lui I. Groșorean în Galsa-Világos
---	--	---

Comitetul de redacție: Iosif Moldovan, Iuliu Groșorean, Dimitrie Popoviciu, Nicolae Ștef, Ioan Crișan, și Iosif Stanca, învățători.

Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.

Cuprinsul nr. 8: Raportul general al comitetului central către adunarea generală. — Raportul cassarului. — Raportul bibliotecarului. — Noul plan de învățământ de: *P. Vancu*. — Moda în școală de: *G—n*. — În chestia comisarilor de: *Ioan Roșu*. — Informațiuni.

Convocare.

În sensul §-lui 11 din statute și bazați pe concluzele adunării generale trecute, prin aceasta convocăm pe toți membrii „Reuniunii învățătorilor dela școalele populare confesionale române ortodoxe din protopopiatele arădane I—VII”, precum și pe toți binevoitorii și sprijinitorii cauzelor noastre culturale la a

XIX-a ADUNARE GENERALĂ ORDINARĂ,

care se va ține în *Curticiu*, duminică, la 16 29 și luni, la 17 30 august a. c. pe lângă următoarea

PROGRAMĂ:

Ședința I. (Duminică dimineața).

1. Asistare în corpore la serviciul Dumnezeesc în biserica rom.-ort. din loc.

2. La 10 ore deschiderea adunării generale.
3. Bineventarea oaspeților.
4. Prezentarea rapoartelor și exmiterea comisiunilor cenzurătoare.
5. Pertractarea întrebărilor puse de Ven. Consistor prin înaltul său rescript dela 27 aprilie v. a. c., nr. 2987 909, pe baza lucrărilor înaintate în chestie, de: Iosif Stanca, învățator în Roșia și Ioan Crișan învățator în Socodor.

Ședința II. (Duminecă după amiazi).

6. »O scurtă reprivire asupra înaintării în cultură a omenimii în raport cu educațiunea generală a popoarelor«, disertațiune, predată liber, de: Pavel Dârlea, învățator în Boroșineu.
7. »Cartea«, prelegere practică din limba maghiară, de: Ioan Belle, învățator în Șiclău.
8. »Pedagogia veche în raport cu cea nouă«, disertațiune, de: Ioan Ardelean, învățator la școala de aplicație în Arad.
9. »Linia cercuală«, prelegere practică din geometrie, de: Petru Colțau, învățator în Mândruloc.

Ședința III. (Luni dimineața).

10. Referada comisiunilor.
11. Propuneri și interpelări.
12. Fixarea timpului și locului pentru adunarea generală proximă.
13. Exmiterea comisiunii autenticătoare.
14. Restaurarea pe nonl period dela 1909—1912.
15. Încheierea adunării generale.

Arad, din ședința ordinară a comitetului central, ținută la 9 august 27 iulie 1909.

Iosif Moldovan,
prezident.

Dimitrie Popoviciu,
secretar general.

NB. Prezența membrilor se va constata în decursul ședințelor.

Spre orientare :

Comitetul reuniunii va plecă spre Curticiu din Arad : Sâmbătă, 15 28 august a. c., în ziua de *sfta Marie-mare*, cu trenul de 5 ore p. m. În Curticiu va sosi la orele 6.

După sosire, oaspeții se vor conduce la cvartire, iar seara la orele 8 se vor întâlni cu toții în ospătăria : »Mladin«, la serata de cunoștință.

Duminecă, după ședința primă, va fi prânz comun, iar seara la 8 ore *concert și petrecere cu joc*.

Programa pentru concert și petrecere se va publica mai târziu.

Însinuările pentru cvartire și la prânzul comun să se adreseze dlui : Mihail Dragoș, învățător în Curticiu, cel mult până Joi, 13 26 august a. c.

Nr. 132—1908/9, eseb.

Raport general.

despre activitatea reuniunii învățătorilor români, dela școalele populare ortodoxe confesionale din protopopiatele aradane I—VII., pe anul 1908/9.

Onorată Adunare generală !

Avem onoare a-Vă prezenta aici următorul raport general despre activitatea reuniunii noastre învățătoresți pe anul 1908—9.

În general.

Trăim într'o vreme de cea mai mare durere pentru viitorul școalei noastre românești. Vânturi reci și furtuni vehemente amenință aceasta prețioasă redută. Între astfel

de împrejurări și activitatea reuniunii noastre, dacă n'a îndurat vre-o stagnare în avântul luat, dar, în comparație cu trecutul, pe lângă toată truda și munca depusă, nu să poate mândri cu acele rezultate, pe cari și ia singură le-a dorit.

Timpul de astăzi a harăzit statului învățătoresc o înaltă și grea menire în viața poporului nostru.

Pentru a putea noi corespunde tot mai mult acestei grele și înalte meniri, să cere, ca să ne grupăm tot mai mult și tot mai sincer în jurul acestei instituțiuni.

Între împrejurările nespuse de grele prin cari trece astăzi școala românească, reuniunile învățătoresți sunt de cea mai mare însemnătate pentru noi, învățătorii.

Chemarea lor este, a ușoră și ajută munca învățătorului, atât în școală, cât și afară de școală.

În special.

I. Activitatea biroului și a comitetului.

A) Agendele biroului central.

În decursul anului 1908—9, biroul central a rezolvat 130 esebite.

B) Agendele comitetului central.

Pentru executarea concluzelor adunării generale, rezolvarea afacerilor curente, precum și pentru luarea de nouă dispoziții întru promovarea afacerilor reuniunii, comitetul central a ținut 3 ședințe și anume: 2 ordinare și 1 extraordinară (Eseb. nrîi: 15, 20, 21, 50, 61, 120, 132 și 133).

Pe temeiul și în legătură cu concluzele aduse de comitet în aceste ședințe, preocupările de căpetenie ale reuniunii în acest an au fost:

1. Adunarea datelor pentru istoria școalelor și cursurile de scris-cetit cu analfabeții.

Pentru adunarea materialului relativ la istoria școalelor noastre, am compus și distribuit tuturor învățătorilor coale anumite, cu întrebări asupra tuturor împrejurărilor ce ni-sau părut a fi de însemnătate pentru școală.

Unii dintre învățători ne-au și răspuns deja; cei mai mulți însă nu.

Fiind deci afacerea în curgere, propunere concretă în cauză vom face numai după-ce tot materialul de lipsă îl vom avea adunat. (Eseb. nr. 22 și 71).

Ce privește afacerea cu instrucția analfabeților, încă de timpuriu am lansat circular către toate despărțămintele protopopești ale reuniunii, precum și către toți învățătorii, servindu-le cu înviațiuni în cauza, în care am ordonat începerea aceloră, în fie-care comună, la 15 noemvre 1908. Rapoarte despre aceste cursuri n'am primit decât numai dela *Arad* și *Pecica*. Pe cale privată însă avem cunoștința, că s'au mai ținut atari cursuri și în alte comune.

În Arad, învățătorul Nicolae Ștefu, a instruit 28 de analfabeți. Cursul s'a început la 1 (14) decemvre 1908 și a durat până la 3 aprile 1909. Instrucția a fost 3 sări la săptămână. Elevii a fost împărțiți în 2 grupe: *începători* și *înaintați*, întrucât din cei 28 de elevi: 17 sau înscris la începutul cursului, iar 11 numai la 11 ianuarie 1909.

Cu începătorii s'a terminat întreg »Abecedarul«, iar cu cei înaintați și »Cartea de cetire«.

Examenul s'a ținut în Sâmbăta florilor, la 3 aprilie 1909, sub prezidiul On. D. Traian Vătan, preot în Arad, asesor consistorial, fiind prezenți 9 elevi, producând din scriere și cetire, rezultat »deplin mulțumitor«.

În Pecica, învățătorul Petru Rusu, a instruit 30 de analfabeți. Prelegerile le-a început la 2 (15) noemvre 1908 și sau ținut sară de sară, dar după un timp de 3 săptămâni, »urândulise ascultătorilor«, cursul s'a sistat.

Izvorul de bunătate și fericire, astăzi, și cu atât mai vârtos în viitor, avem să-l cautăm în școală și numai în școală.

Precum în războin, numai o armată bine instruată și bine disciplinată poate fi sigură de învingere, astfel și poporul nostru, numai atunci va putea fi sigur de viitor, dacă va fi provăzut în deajuns cu arma, care astăzi este arma cea mai puternică : cu școală, cu carte, cu învățătură.

În puterea slovei deci să căutăm tot mai mult în viitor tăria poporului nostru ! (Eseb. nrii : 22, 78 și 79).

2. Cu scopul de a face, ca cursurile cu analfabeții să fie mai interesante și se devină mai atrăgătoare, am dispus, ca acestea cursuri să fie îmbinate cu prelegeri instructive și moralizatoare, prin cari să se deie poporului nu numai instrucțiuni folositoare din sfera economiei, ci prin acele să se combată și alte patimi încuibate la poporul nostru, ca : beția, luxul, lenea, etc.

Cu bucurie anunțăm, că în aceasta lucrare a noastră, am fost ajutați și încurajați și de către „Asociațiunea națională aradană pentru cultura poporului român“.

Magn. Sa dl deputat dietal și secretar consistorial : *Vasile Goldiș*, prim directorul Asociațiunii, prin hârtia sa dela 13 sept. (31 aug.) 1908, din incredințarea comitetului Asociațiunii, ne-a avizat, că în scopul de a ținea ținea poporului prelegeri antialcoholice, ne pune la dispoziție nu numai »Proectograful« Asociațiunii, precum și o prelegere foarte instructivă în aceasta materie, ci la caz de lipsă, Asociațiunea este gata a da, celor cari vor cere, și instrucția necesară în manauarea »proectografului«.

Primind noi cu multă plăcere ofertul Asociațiunii, am rugat pe Magn. Sa dl Vasile Goldiș, ca să binevoiască a ne pune la dispoziție și un individ, care să poată da învățătorimii instrucția necesară în manauarea »proectografului«. Pentru ținerea acestei instrucțiuni, am ales ziua de 5 noemvrie (23 oct.) 1908; avizând despre aceasta, prin act oficios, pre toți prezidenții despărțămintelor noastre protopopești, iar prin ziare și pe toți ceilalți învățători, invitându-i, ca să ieie parte la oara de instrucție.

La aceasta Magn. Sa dl deputat dietal și secretar consistorial : *Vasile Goldiș*, prim directorul Asociațiunii,

prin hârtia sa dela 12 decemvre 1908, ne-a răspuns, că comitetul Asociațiunii aradane nu numai că a luat cu bucurie la cunoștință angajamentul reuniunii, de a ține, prin membrii săi, în legătură cu cursurile de scris-celit cu analfabeții, prelegeri publice poporului, pentru combaterea alcoolismului, cu ajutorul proiectografului, și ne-a designat de instructor în manauarea acestuia pe On. D. *Nicolae Mihulin*, profesor preparandial la seminarul diecezan din Arad, ci, în legătură cu aceasta, în ședința sa dela 25 noemvre (8 decemvre) 1908 a hotărât, a pune la dispoziția comitetului reuniunii noastre suma de 200 cor., cu scopul, ca să spriginească și din partea sa nizuintele corpului învățătoresc întru combaterea analfabetismului, adăugând, că aceasta sumă o putem ridica ori când.

La instruația ținută la 5 noemvre (23 oct.) 1908, pe lângă un număr foarte frumos de învățători din toate părțile, a luat parte și Magn. Sa dl Vasile Goldiș, îmbarbălând și însuflețind învățătorimea și cu aceasta ocaziune a merge tot înainte pe calea începută.

Atât pentru aceasta, cât și pentru ajutorul de 200 cor., n'am întrelăsat a mulțumi la timpul său: atât Asociațiunii și Magn. Sale dlui deputat și secretar consistorial: Vasile Goldiș, primului director, precum și On. D. *Nicolae Mihulin*, profesor preparandial.

Din rapoartele primite, constatăm, că asemenea prelegeri sau ținut de cătră mai mulți învățători, în mai multe comune și anume:

La 5 și 6 noemvre, învățătorul Traian Fridrich din Miniș, a preles în *Miniș*, în prezența alor peste 300 poporeni, în frunte cu preotul: Petru Pelle din loc. Tot învățătorul, Traian Fridrich, din Miniș, a mai ținut încă două prelegeri și în comuna *Pauliș*, la 7 și 8 noemvre, fiind și aici de față cam 100—150 de poporeni, în frunte cu preoții: Cornel Popescu și Zamfir Conopan, precum și învățătorul: George Stoian și alți onorațiori de acolo.

De aici „proectograful“ s'a trimis prezidentului desp. prof. Buteni: Nicolae Boscaiu, învățător în Bodești. Acesta

a început seria prelegerilor cu ocaziunea conferinței de toamnă a desp. prot. ținută în Boroșeș, la 1 (14) noiembrie 1908. Continuând, a mai ținut prelegeri și popoului din Boroșeș și Bodești. Imbolnăvindându-se greu însă, »proectograful« a fost trimis apoi prezidentului desp. prot. Chișineu: Dimitrie Boariu, învățator în Nădab, care a cutriertat cu el toate satele de prin prejur, ținând o serie lungă de prelegeri și anume: la 1 și 2 dec. în Nădab, la 4 dec. în Chișineu, la 5 dec. în Cinteu, la 7 dec. în Șumand și la 10 dec. în Socodor. Prezenți la aceste prelegeri bine succese au fost: în Nădab, la prelegerea primă. 230 de parochieni, iar la prelegerea a doua 163; în Chișineu 142; în Cinteu 81 bărbați și 62 elevi de școală; în Șumand 158 și în Socodor 184.

Dintre inteligența și fruntașii vieții noastre publice din acele părți au luat parte la acestea prelegeri domnii: George Crainic, Dimitrie Muscan și Laurențiu Toader, preoți în Nădab; Gavril Popluca, preot în Cinteu; Ștefan Leucuța, preot în Șumand; Aurel Varga, preot în Socodor; apoi învățătorii: Ioan Caba din Chișineu; Ioan Popoviciu din Cinteu; Pavel Stana și Ioan Tocăniță din Șumand; Ioan Crișan, Moaisă Mariș și Iulian Paguba din Socodor.

Pe lângă aceștia ne-a surprins în mod foarte plăcut și prezența valorosului fruntaș, membru fondator al reuniunii noastre, a dlui *Mihail Veliciu*, avocat în Chișineu, care și prin aceasta ne-a servit de exemplu, că adevăratul român este și trebuie să fie în tot locul, unde e vorba de binele și fericirea neamului său.

Între momentele mai însemnate observate cu ocaziunea acestor prelegeri, remarcăm: Elevii școalelor din Nădab, sub impresiunea celor auzite și văzute, au făcut promisiunea solemnă, că nu vor bea beuturi spirituoase în viața lor.

Cu deosebit interes au fost ascultate datele statistice despre nefericirile produse prin consumarea beuturilor alcoolice.

În Chişineu, vestiţi de consumatori, bătrânii n'au fost mişcaţi; tinerii însă au promis, că nu să vor mai da beuturii.

În Cinteiu, poporul a dat mare atenţiune prelegerilor, dar câţiva din antistia comunală, la îndemnul notarului şi scriitorului comunal, ironizau pe prelegător.

În Şumand şi Socodor, după prelegeri, oamenii s'au pus să discute cele auzite şi văzute, aducând înşişi asemenea exemple din viaţa beţivilor. Discusiunea lor serioasă, comentează în deajuns influinţa prelegerilor ţinute de vrednicul dascăl: Dimitrie Boariu, care şi în aceasta privinţă a excelat între colegii săi.

»Proectograful« s'a mai trimis apoi şi învăţătorului: Petru Lupaş din Sămbăteni şi eră angajat şi de învăţătorii: Moisă Mariş din Ternova, Pavel Dârlea din Boroşineu, Mihail Vidu din Halmagiu şi George Petrovicu din Nădlac, dar în timp aparatul de luminat s'a ruinat şi astfel până la repararea lui, prelegerile s'au sistat, având a fi continuate la iarna viitoare. (Eseb. nrii: 12, 25, 26, 56, 66, 67, 68, 72).

3. Între preocupăţiunile de căpetenie ale reuniunii a fost estimp şi regularea afacerilor sale financiare.

În trei adunări generale s'a adas concluzul, prin care comitetul central a fost însărcinat, ca să ieie dispoziţiile cele mai energice pentru încassarea restanţelor.

Comitetul central însă, înainte de a purcede cu rigoaarea impusă de atâteaori, cu unanimitate, de adunarea generală, a căutat, ca să rezoalve aceasta afacere gingaşe cu frumosul, pe cale pacinică, întreprinzând, de trei ani de zile, tot ce a ştiut pentru a putea convinge pe cei cu restanţele, că este şi în interesul lor aşi face datoriinţa şi a-se achită de datorie.

În sfârşit, dupăce toate solicitările noastre pe această cale s'au lovit de nepăsarea oamenilor, ce eră alta de făcut decât, ca, conform concluzelor aduse, comitetul să ieie în considerare şi ultimul refugiu, adecă să încasseze justele pretenziuni ale reuniunii prin judecătorie, cu advo-

cat. Judecătoria s'a pronunțat. Rămâne numai, ca să cerem și executarea sentinței.

Între astfel de împrejurări, supunem din nou aceasta afacere aprecierii On. Adunări generale, cerând noaua îndemnizare în cauză.

4. Sub nr. eseb. 35 am apelat la reuniunile surori dela Caransebeș, Timișoara și Oradea-mare, rugându-le, ca ele încă să urmeze munca noastră întru tinerea de prelegeri instructive și moralizatoare poporului și în deosebi întru combaterea alcoolului și pentru adunarea materialului relativ la istoria școalelor noastre.

Dintre toate însă ne-a asigurat de împreună conlucrare numai reuniunea soră dela Caransebeș. (Eseb. nr. 105).

5. Privitor la biblioteci, am dispus tuturor despărțămintelor protopopești, ca în viitor, în registrul bibliotecelor, pe lângă titlul și autorul cărților, să se susceapă și valoarea. Aceasta am cerut-o pentru motivul, că la caz dacă vre-o carte s'ar pierde, să putem fi totdeauna în posibilitatea de a ști, ce valoare putem s'au avem drept să încasăm pentru acele dela cei rezpozabili în chestie.

Totodată am cerut prezidenților desp. prot., ca să erueze și asupra cărților înstrăinate ori pierdute, stăruint a încasă dela cei vinovați valoarea acelora, iar încât ar întâmpină greutăți, să ne raporteze, pentruca să întrevinem noi, de aici, în meritul afacerii la Ven. Consistor. (Eseb. nr. 22).

6. Bazăți pe concluzul adunării generale de an, am supus spre apretiere desp. prot. dizertațiunile :

„*Metodul direct la propunerea limbei maghiare*“ de: Dimitrie Boariu și „*Părerii despre educațiune . . .*“ de: Pavel F. Dârlea.

Din rapoartele primite, privitor la limba maghiară, constatăm : despărțămintele protopopești în majoritate sunt pe lângă *metodul indirect* la propunerea limbei maghiare în școalele noastre. Nu defrag însă nici din valoarea așa numitului *metod direct*. Cer numai, ca acesta să se aplice nu la *predare*, unde nu poate obține rezultatul dorit în

școalele cu limba de propunere nemaghiară, ci mai târziu, după ce elevii sunt deja în posesiunea materii tractate. Și aceasta numai ca discușiune și aprofundare mai deaproape în limbă a acelor propuse și învățate; ca exerciții, ca deprindere în limbă.

Ce privește lucrarea lui Pavel F. Dârlea însă, să laudă zelul dlui dizertante, iar vederile lui să răcomândă în atențiunea membrilor. (Eseb. nrii: 22, 98, 101, 106, 109, 115, 119).

7. În chestia organului nostru de al preface în organ al tuturor reuniunilor noastre învățătoresți din dieceza Aradului, conform dorinței exprimate de reuniunea soră dela Timișoara, suntem de părerea, că aceasta, din punct de vedere administrativ, este un lucru foarte greu. Și este lucru greu, pentru că o astfel de administrare ar produce multe neajunsuri și neplăceri, după cum vedem că să înlămplă și obvin aceste chiar și numai în raionul reuniunii noastre. Ce va fi însă atunci, când toate reuniunile contemplate ar fi proprietare a organului și abonamentele ar trebui să se încasseze prin toate trei reuniunile?

Împrejurarea aceasta însă nu împedecă, ca membrii celorlalte două reuniuni surori: dela Timișoara și Oradea-mare, să aboneze cu toții organul nostru, rămânând astfel reuniunea noastră singură proprietară, iar noi, li asigurăm, că vom tracta toate chestiile și și afacerile lor întocmai ca pe ale noastre.

Iată deci modalitatea, prin care organul nostru totuși ar putea fi organul tuturor reuniunilor noastre învățătoresți din dieceza Aradului, conform dorinței exprimate de reuniunea soră dela Timișoara.

Ce privește însă chestia de revizuire a legii de penziune învățătorescă, afacere venită iarăși tot dela reuniunea soră dela Timișoara, suntem de părerea, ca și noi să ne adresăm înaltului guvern în chestie, arătând, printr'un memorand, justele noastre dorințe și pretenziuni.

8. Privitor la augmentarea fondului »Teodor Ceontea«, am apelat din nou în chestie la toate desp. prof., susfi-

nând și mai departe chestie deschisă această afacere. Rugăm deci și cu această ocaziune toate inimile românești, ca să doneze câte ceva în favorul acestui fond, menit a ridica monument unuia dintre cei mai mari dascăli ai neamului românesc din această țară, dar care — durere — prea de timpuriu a trebuit să cadă jertfa sfintei și grcei sale misiuni. (Eseb. nr. 22).

9. Cu scopul de a putea stabili și decretă în mod definitiv regulamentele: afacerilor interne, de cassă și bibliotecă, am atras din nou atențiunea desp. prot. asupra lor, cerându-le a-ne comunica eventualele lor obsărvări spre a-le putea lua în conziderare înainte de a propune ad. generale decretarea lor în mod definitiv. (Eseb. nr. 22).

10. Sub nr. eseb. 32, am adus la cunoștința membrilor: Savu Bugariu din Micălaca și Elena Bugarin din Pecica, concluzul adunării generale privitor la neinteresul dovedit față de chestiile încredințate lor spre rezolvare din partea desp. protopopesc la care aparțin.

11. Sub nr. eseb. 23, am avizat pe toți membrii fondatori despre susceperea lor de atari, prin adunarea generală anterioară, și i-am provăzut pe toți cu diplomă.

12. Din incidentul morții P. S. Sale Dlui Episcop: Nicolae Popea dela Caransebeș, am adresat Ven. Consistor de acolo, în numele reuniunii noastre, o adresă de condolență, la care Ven. acelaș prin hârtia sa dela 4 august 1908, nr. 4855—908, răspunde mulțumind reuniunii pentru doliul exprimat, (Eseb. nr. 1 și 10).

13. Venerabilul Consistor prin inaltul său rescript dela 27 aprile v. a. c., nr. 2987—909, cu scopul de a da membrilor reuniunii prilej de a-să orienta pe deplin și de a-să clarifică temeinic în privința trebuințelor celor mai arzânde de azi a școalei noastre poporale și pentru a putea cunoaște și a aprecia bine greutățile corpului învățătoresc deoparte, iar pe de altă parte, pentruca experiențele și discutiunile acestuia să le poată concretiza și substerne P. Ven. Consistor metropolitan, pentru valorare la redactarea noului »Plan de învățământ«, pentru școalele

noastre populare, a recercat reuniunea cu mai multe întrebări, împărțite în două grupe, cu însărcinarea, de ale încredință unor membrii distinși, cari până la adunarea generală să le prelucre întrun elaborat obiectiv și bine-concentrat, în care să se arate, cum s'ar putea pune în lucrare ideia conducătoare a temei, având apoi ca aceste elaborate să se discute serios și amănunțit și în ședințele adunării generale, iar despre rezultat să se raporteze Ven. Consistor.

În special să se arate :

a) Întrucât adunarea generală cade de acord cu dizertantul ?

b) Întrucât îl completează ori îl rectifică în partea propunerilor de realizare a ideiei ?

Stând în fața acestui ordin, pentru a-ne putea achita cu demnitate de aceasta însărcinare, am încredințat aceste întrebări, conform dorinței exprimate și de Ven. Consistor, mai multor membrii harnici ai reuniunii, cari în parte și-au și făcut datorința.

Dupăce însă afacerea aceasta va avea să fie tractată, pe baza lucrărilor incurse, și de adunarea generală, pentru orientarea membrilor, lăsăm să urmeze aci și acele întrebări, așa, după cum ni-s'au prezentat. Atragem deci atențiunea fiecărui membru asupra lor, cu însărcinarea, ca până la adunarea generală să le aprofundeze, ca astfel cu ocaziunea aceleia, fiecare membru să poată lua cuvântul și să discute asupra lor în deplină cunoștință de cauză.

Grupa I., a) Cum s'ar putea, ca învățătoria noastră se lucre mai intenziv și se realizeze scopul formal al învățământului nostru în cadrele de art. lege XXVII. din 1907 ?

b) Ce modalități ar putea servi pentru ajungerea acestui scop pe lângă o anumită reducere a materialului didactic ?

c) În ce ar constă acele modalități, iar reducerea materialului la cari obiecte de învățământ și în ce mă-

sură s'ar putea face, fără a sdruncina unitatea, complexitatea mult-puțină și scopul învățământului confesional?

d) După experiența de până aci, poate-să nădăjduim, ca învățătoria noastră să poată satisface nu numai prescripțiilor planului de învățământ pentru limba maghiară, că și scopului religios-moral și cultural urmărit de biserică prin școala noastră confesională?

Grupa II., a) Prin ce mijloace speciale din cuprinsul activității învățătorului s'ar putea face, ca învățământul nostru confesional să devină mai lesnicios în practica sa și mai cu rezultat în faza, în care a ajuns școala noastră populară?

b) Care ar fi procedura cea mai scurtă, pentruca în vreme ce s'ar satisface cerințelor legii în privința propunerii limbii maghiare, să se realizeze tot atunci și rezultat pe deplin mulțumitor cu deosebire din religiune, scriscitură românească, cântarea bisericească și în privința dezvoltării gustului de citit în limba maternă?

c) Prin ce mijloace s'ar putea sporii izvoarele pentru augmentarea bibliotecelor parohiale dispuse prin concluzul congresual nr. 142 1906?

d) Cari opuri ar fi cele mai de folos pentru a-să sprigini arătatul scop al învățământului confesional?

e) Cum s'ar putea angaja însăși învățătoria la crearea acestei literatură pentru popor, menită a sprigini și a fructifica activitatea învățătorului începută în școală? (Eseb. nr.ii : 99, 104).

14. Prin hârtia dela 13 (26) august 1908, nr. 5469 din 1908, Ven. Consistor a supus spre apăsare reuniunii noastre învățătoresci tabelele de citire, lucrate de Iuliu Vuia, învățător-director în Comloușul-mare, pe baza metodelui sunetelor vii de Gabel.

Pentru a putea da Ven. Consistor un răspuns potrivit cu vederile tuturor învățătorilor ce compun această reuniune, am supus și noi la rândul nostru aceste tabele apăsării desp. noastre protopopești.

După-ce însă Ven. Consistor și până ce desp. noastre protopopești s'ar fi pronunțat în cauza, a urgetat răspunsul nostru, ne-am aflat îndemnați a răspunde Ven. Consistor în merit, combatând acel metod nepotrivit pentru școală: atât din punct de vedere pedagogic cât și psihologic, ceea ce ulterior s'a întărit și prin vederile despărțămintelor prot., cari încă au fost și sunt conduse de asemenea vederi în aceasta chestie. (Eseb. nr. 9, 24, 43, 44, 49 și 51).

15. Pentru a țimentă tot mai mult legăturile dintre reuniunile surori, reuniunea noastră și estimp, fiind invitată, s'a reprezentat atât la adunarea generală a reuniunii surori dela Caransebeș, ținută în *Caransebeș*, cât și la cea dela Timișoara, ținută în *Lipova*. În ambele locuri reprezentarea s'a făcut prin secretarul nostru general: Dimitrie Popoviciu și anume la Caransebeș singur, iar la Lipova încunjurat de un număr impozant de membrii aparținători reuniunii noastre. (Eseb. nr. 13, 16, 17, 45, 110, 117 și 123).

16. Ținem să amintim aci și aceea tristă împrejurare, că dela ultima adunare generală, reuniunea noastră a îndurat simțite pierderi în urma trecerii la cele vecinice a foștilor săi membrii: Dr. Ioan Trailescu, protopresbiter în Chișineu, membru fondator; Traian Magier, prot. în Buteni, membru ajutător; Ioan Micoroiu, învățator în Cherechiu; Porfirie Popescu, învățator penzionat în Covăsânț și Mihail Leucuța, învățator în Somoscheș membrii ordinari.

La toate aceste triste momente reuniunea noastră a ținut să fie reprezentată prin esmiși speciali și anume: la înmormântarea mult regretatului Dr. Ioan Trailescu, a reprezentat reuniunea însuși prezidentul nostru general: Iosif Moldovan, încunjurat de o mare mulțime de învățatori. La groapă a vorbit conmembrul și prezidentul desp. prot. Chișineu: Dimitrie Boariu, învățator în Nădab. Tot asemenea la înmormântarea lui Traian Magier, reprezentarea reuniunii a făcut-o prezidentul desp. prot. Buteni: Nicolae Boșcaiu, învățator în Bodești; la înmormântarea lui Ioan Micoroiu, cassarul nostru general: Iuliu Groșorean, învățator în Galșa, care la și parentat la groapă în numele

reuniunii; la înmormântarea lui Porfirie Popescu, reuniunea noastră a fost reprezentată prin o mulțime de învățători în frunte cu secretarul nostru general: Dimitrie Popoviciu. La groapă a vorbit în numele reuniunii: Iuliu Groșorean și președintele desp. prot. Șiria: Alexiu Doboș, în numele învățătorilor din tract și a foștilor săi elevi, iar la înmormântarea lui Mihaiu Leucuța, a reprezentat reuniunea: Simeon Albu, învățător în Cermelu și Vasile Vlădica, învățător în Iermata.

17. Venerabilul Consistor prin înaltul său rescript dela 30 decembrie 1908 (12 ianuarie 1909), ne-a avizat, că în urma hotărârii Ven. sinod eparhial de sub nr. 42/908, a dispus ținerea de conferințe tractuale învățătoresști, prescise prin § 130 din statutul organic al bisericii noastre, la cari sunt deobligați a lua parte toți învățătorii. (Eseb. nr. 83).

18. În vederea faptului, că în anul acesta expiră mandatul de trei ani pentru funcționarii reuniunii, încă de timpuriu am ordonat desp. noastre protopopești luarea dispozițiilor pentru restaurarea pe noul period dela 1909—1912, rămânând, ca în centru, restaurarea să se facă cu ocaziunea prezentei adunări generale. (Eseb. nr. 76).

19. Ven. Consistor, prin înaltul său rescript dela 20 nov. (3 dec.) 1908, nr. 5970/908, răspunzând raportului nostru dela 7 20 august 1908, nr. 6 902—9, privitor la adunarea generală trecută, ia la cunoștința cele raportate, iar activitatea reuniunii e apreciază după merit. (Eseb. nr. 46).

20. Cu bucurie relatăm și aceea împrejurare, că deși vremurile sunt grele și deși învățătorimea română în considerarea acestor vremuri grele este atât de mult angajată, totuși și în anul acesta, mai mulți înși, ne-au prezentat mai multe lucrări de valoare pedagogică-metodică-didactică. Dintre acaste unele le-am și susceput în programa festivității noastre de astăzi. Dacă nu le-am susceput pe toate, deși toate ar fi meritat, aceasta s'a făcut numai, pentru că din cauza timpului și a spațiului nu s'a putut. Vom căuta

însă, că la timp potrivit, să le publicăm în organul reuniunii.

21. Proiectul de buget al reuniunii pe anul 1909/10 îl prezentăm în sumă de 1530 cor. (Eseb. nr. 125).

22. În fine, pentru adunarea generală prezentă, încă de timpuriu s'au făcut toate pregătirile de lipsă, întreprinzând în chestie la toți factorii chemați. (Eseb. nr. 38, 39, 40 și 41).

II. Activitatea despărțămintelor protopopești.

Bazați pe rapoartele primite dela prezidenții despărțămintelor protopopești, ne permite-mi a prezenta activitatea acestora în următoarele:

A) Desp. prot. Arad.

A ținut două adunări: una de toamnă, în *Arad-Șaga*, la 14 noiembrie 1908 și alta de primăvară în *Tornea*, la 22 aprilie (5 mai) 1909.

La adunarea de toamnă s'a ascultat prelegerea practică din exercițiile intuitive, despre: »Apele de pe hotar«, ținută cu elevii de clasa II, de învățătorul: Ioan Vancu. Prelegerea s'a declarat: »bine succasă«. Tot cu ocaziunea acestei conferințe, profesorul preparandial dela institutul pedagogic-teologic din Arad: dl Avram Sădean, a ținut cu elevii de cursul întâiu pedagogic o prelegere practică foarte bine succasă din limba română despre noua ortografie. Interesul dlui profesor: Avram Sădean a produs în sânul învățătorimii cea mai bună impresiune. Ar fi de dorit, ca acest interes tot mereu să se manifesteze din partea On. corp profesoral față cu foștii lor elevi. Legătura dintre toți factorii culturii neamului nostru românesc și cu atât mai mult legătura dintre părinți și fiii lor, niciodată nu s'a impus cu atâta tărie, ca tocmai astăzi, în aceste vremuri grele.

La adunarea de primăvară s'a ascultat prelegerea practică din limba maghiară, despre »Împărțirea timpului«

ținută cu elevii de clasa II de învățătorul: Mihaiu Nicoară. Prelegerea aceasta încă s'a declarat: »bine succasă«.

Atât conferința de toamnă, cât și cea de primăvară, a fost onorată prin prezența mai multor oaspeți din loc și jur, în frunte cu protopresbiterul și inspectorul tractual școlar, P. O. Domn Vasile Beleş.

Lucrări literare și prelegeri practice s'au cetit patru și anume:

a) »Linia cercuală«, temă din geometrie, de: Petru Colteu, învățător în Mândruloc.

b) »Educațiunea intelectuală și morală« după principiile lui Spencer de: Nicolae Cristea, învățător în Mândruloc.

c) »Căștigarea cunoștințelor și asimilarea lor, de: Ioan Ardelean« învățător în Arad.

d) »Pedagogia veche în raport cu cea nouă« de: Ioan Ardelean învățător în Arad.

e) »Ștefan cel mare și stejarul din Borzești« de: Aurel Drăgan, învățător în Cicir. Lucrările cetite, au produs vii discursiuni în sânul membrilor.

S'a discutat și pertractat circularul general al comitetului central nr. 22908—9 luându-se dispoziții de executare a îndrumărilor cuprinse în el.

S'au înscris mai mulți membrii noi.

Cu ocaziunea adunării de primăvară, făcându-se restaurarea pe noul period de trei ani, s'a ajuns la următorul rezultat:

Prezident: Ioan Vancu, învățător în Arad-Șega.

Notar: Nicolae Cristea, învățător în Mândruloc.

Cassar: Nicolae Mihulin, profesor preparandial în Arad.

Bibliotecar: Maria Precupaș, învățătoare în Arad.

Controlor: Efrem Hedeșan, învățător în Pecica.

Comisia literară, pe lângă prezident și notar: Iosif Moldovan, învățător, director școlar în Arad, Dimitrie Micu, învățător în Șeitin și Ștefan Roja, învățător în Pecica. (Eseb. nrii 77, 92, 106).

B) Desp. prot. Chişineu.

A ținut două adunări: una de toamnă în *Socodor*, la 28 octombrie (1 noiembrie) 1908 și alta de primăvară, în *Șumand*, la 30 aprilie (13 mai) 1909.

La adunarea de toamnă s'a ascultat prelegerea din *Istoria naturală*, despre: »Leu«, ținută cu elevii de clasa V-a, de învățătorul: Moisa Mariș, iar la adunarea de primăvară s'a ascultat prelegerea practică din cântare rugăciunea:

„Doamne sfinte cătră Tine,
Ce n'ai început nici fine.
Rugăciunea mea s'avântă,
Ține-mă sub paza-Ți sfântă!“

ținută cu elevii de clasa III—VI, de învățătorul: Ioan Tocăniță.

Ambele prelegeri au produs cea mai bună impresiune asupra auditorului, declarându-se »bine succese«.

Interesul publicului față de aceste conferințe încă n'a lipsit, fiind ele onorate prin prezența mai multor onorațiori.

Lucrări literare și prelegeri practice s'au cetit trei și anume:

a) »Partea educativă și instructivă a obiectelor de învățământ s'au când instruăm și educăm« de: Ioan Crișan, învățător în *Socodor*.

b) »A könyv« de: Ioan Belle, învățător în *Șiclău*.

c) »Învățătorul în școală și aplicarea metoadelor« de: Dimitrie Boariu, învățător în *Nădab*.

Lucrările și prelegerile cetite au produs vii și animate discuțiuni în sânul membrilor.

S'a discutat și pertractat circularul general al comitetului central nr. 22908—9 și s'au luat toate dispozițiile de executare.

Făcându-se restaurarea pe noul period de trei ani, cu ocaziunea adunării de primăvară, s'au ales:

Prezident: Dimitrie Boariu, învățător în *Nădab*.

Notar: Traian Țabic, învățător în *Chitighaz*.

Cassar: Ioan Crișan, învățător în Socodor.

Controlor: Teodor Lucaciu, învățător în Giula-Vârșand.

Comisia literară, pe lângă prezident și notar: Ioan Crișan, învățător în Socodor; Ioan Belle, învățător în Șiclău; Ștefan Capra, învățător în Șiclău; Ioan Caba, învățător în Chișineu; Mihaiu Dragoș, învățător în Curticiu, și Ștefan Leucuța, preot în Șumand. În fine s'au luat dispozițiuni pentru a primi reuniunea cu demnitate, care în anul acesta își ține adunarea sa generală în una dintre comunele fruntașe ale acestui desp. protopopesc. (Eseb. nr. 28, 58, 94, 115.).

C) Desp. prot. Șiria.

A ținut două adunări: una de toamnă, în *Măderat*, la 7 20 noemvrie 1908 și alta de primară, în *Covăsânț*, la 4 maiu (21 aprilie) 1909.

La adunarea de toamnă s'a ascultat prelegerea practică din Geometrie, despre: »Măsurarea trapezului«, ținută cu elevii de clasa V și VI, de învățătorul: Petru Vancu, iar la adunarea de primăvară s'a ascultat mai multe prelegeri practice din limba română ținute de învățătorul: Iuliu Groșorean.

Aceste prelegeri au dat anză la serioase și mult folosite discuțiuni în sânul membrilor.

Cu ocaziunea adunării de primăvară s'a servit și un părăstas pentru odihna sufletului mult regretatului învățător din Cherechiu: Ioan Micoroiu.

Atât adunarea de toamnă, cât și cea de primăvară a fost onorată de mai mulți oaspeți din loc și jur, în frunte cu P. O. D. Mihail Lucața, protopresbiter și inspector școlar tractual.

Lucrări literare s'au celit trei și anume:

a) »Învățătorul și recunoștința poporului« de: Dimitrie Olariu, învățător în Covăsânț.

b) »După 25 de ani« de: Teodor Cherechian, învățător în Galșa și încă una de Teodor Mariș, învățător în

Ternova. Subiectul acesteia însă, nu-l putem afla din acte. Toate lucrările au fost ascultate cu viu interes.

S'a discutat și pertractat circularul general al comitetului central, nr. 22 908—9 și s'a luat dispozițiile necesare pentru executarea lucrărilor impuse prin acela.

Restaurarea pe noul period de trei ani s'a făcut cu următorul rezultat :

Prezident : Alexiu Doboș, învățator în Șiria.

Notar : Teodor Cherechian, învățator în Gașa.

Cassar : Petru Vancu, învățator în Măderat.

Bibliotecar : I. A. Muntean, învățator în Măsca.

Controlor : Pavel Siiartău, învățator în Măderat.

Comisia literară, pe lângă prezident și notar : Ioan Mladin, învățator în Comloș; Ioan Funar, învățator în Comloș; Dimitrie Simea, învățator în Comloș; Teodor Laza, învățator în Cherechiu; Petru Muntean, învățator în Vârșand; Ioan Hălmăgian, învățator în Pâncota și Aurelia Hălmăgian, învățătoare în Pâncota. (Eseb. nr.ii 31, 47, 90, 101).

D) Desp. prof. Boroșineu.

A ținut două adunări : una de toamnă, în *Boroșineu*, la 23 octombrie (5 noembrie) 1908 și alta de primăvară, în *Sepreș*, la 22 aprilie (5 maiu) 1909.

La adunarea de toamnă s'a ascultat prelegerea practică din Exercițiile intuitive, ținută cu elevii de clasa I, de învățătoarea : Iuliana Dârlea, carea s'a declarat : »foarte bine succasă«, iar la adunarea de primăvară s'a ascultat prelegerea practică din Geografie, ținută cu elevii de clasa V—VI, declarându-se și aceasta de »succesă«.

Lucrări literare s'au cetit una și anume :

a) »O scurtă reprivire asupra înaintării în cultură a omenirii în raport cu educațiunea generală a popoarelor« de : Pavel Dârlea, învățator în Boroșineu.

La adunarea de toamnă a ospitat și P. O. D. Ioan Georgea, protopresbiter și inspector școlar tractual.

S'a discutat și aprofundat circularul general al comi-

tetului central nr. 22/908—9 și s'au luat dispozițiile pentru îndeplinirea afacerilor atinse în acela.

Restaurarea, făcută cu ocaziunea adunării de primăvară, pe noul period de trei ani, a dat rezultatul:

Prezident: Pavel Dârlea, învățator în Borosineu.

Notar: Iuliana Dârlea, învățătoare în Borosineu.

Controlor: Ioan Tau, învățator în Somoscheș.

Comisia literară, pe lângă prezident și notar: Nicolae Păsulă, învățator în Șicula; Pavel F. Dârlea, învățator în Seleuș, George Rufu, învățator în Zărând; George Popoviciu, învățator în Apateu și Petru Zoșiu, învățator în Apateu. (Eseb. nr. 27, 36, 93, 98).

E) Desp. prof. Buteni.

A ținut două adunări: una de toamnă, în *Borossebes*, la 14 noembrie 1908 și alta de primăvară, în *Cil*, la 14 iunie 1909.

La adunarea de toamnă s'a ascultat prelegerile practice din limba maghiară, despre: »Grădină«, ținută cu elevii de clasa II, de învățatorul: Patriciu Covaciu și dezvoltarea și arătarea literii »l«, ținută cu elevii de clasa I, de învățatorul: Ioan Borlea, iar la adunarea de primăvară s'au pertractat și discutat mai multe chestii pedagogice și administrative.

Prelegerile s'au declarat »bine succese«.

Ambele adunări au fost onorate prin prezența multor inteligenți din loc și dimprejur, în frunte cu O. D. Iuliu Bodea, preot în Buteni, respective O. D. Alexandru Nica, preot în Almaș, esmiși protopoești.

Lucrări literare s'a citit una și anume:

a) »Cultura noastră«, de: Liviu Dublea, învățator în Șilindia, ascultată cu multă plăcere.

S'au luat măsuri pentru executarea chestiilor impuse prin circularul general al comitetului central comunicat sub nr. 22 908—9.

În ședința a doua de primăvară, făcându-se restaurarea pe noul period de trei ani, s'au ales:

Prezident: Nicolae Boșcaiu, învățător în Bodești.

Notar: Ioan Borlea, învățător în Cuediu.

Cassar: Pafriciu Covaciu, învățător în Borossebeș.

Bibliotecar: Petru Perva, învățător în Buteni.

Controlor: Teodosiu Rafila, învățător în Dezna.

Comisia literară, pe lângă prezident și notar: Ioan Iancin învățător în Almaș; George Precupaș, învățător în Dieci; Mihailu Mihui, învățător în Chisindia și Petru Cociu, învățător în Donceni. (Eseb. nr. 30, 53, 119).

F) Desp. prot. Radna.

A ținut două adunări: una de toamnă, în *Miniș*, la 9 22 octombrie 1908 și alta în *Bârzava*, la 215 maiu 1909.

La adunarea de toamnă s'a ascultat prelegerea practică din limba maghiară, despre: »Tabiă«, ținută cu elevii de clasa II, după metoda direct, de: învățătorul George Pleș.

Fiind chestia foarte actuală, prelegerile ținute au produs lungi și vii discuțiuni în sânul membrilor.

Ambele adunări au fost cercetate de mai mulți onorațiori, în frunte cu P. O. D. protopresbiter tractual și inspector școlar: Procopie Givuleccu.

Lucrări literare și prelegeri practice s'au cetit trei și anume:

a) »Sandu«, de: Petru Binchiciu, învățător în Ilteu.

b) »Care poate fi cauza insuficientului interes arătat de unii membrii față de reuniunea lor și prin ce mijloace s'ar putea ei ambiționă pentru o lucrare mai intensivă«, de: Traian Fridrich, învățător în Miniș.

c) »Cântecul străinătăii, prelegere practică« de: Iosif Stanca, învățător în Roșia.

S'au luat dispoziții pentru executarea afacerilor impuse de comitetul central prin circularul său general nr. 22/908--9.

Cu ocaziunea adunării de toamnă, s'a efectuit restaurarea pe noul period de trei ani. Biroul vechiu neprimind realegerea, în locul lui s'a ales:

Prezident: Traian Givulescu, învățător în Radna.

Notar: Traian Givulescu, învățător în Pauliș.

Bibliotecar: Ersilia Stefu, învățătoare în Cuvin.

Controlor: Traian Fridrich, învățător în Miniș.

Comisiunea literară, pe lângă prezident și notar: Iosif Stanca, învățător în Roșia; Simeon Neamțiu, învățător în Giulița; Petru Binchiciu, învățător în Ilteu și Ioan Suciu, învățător în Căpruța. (Eseb. nr. 14, 75, 97, 109).

G) Desp. prot. Hălmațiu.

Dela acest desp. protopopesesc, cu regret trebuie să o spunem, afară de convocările la adunările de toamnă și primăvară, alta *n'am primit nimic*.

Din convocări știm, că a ținut două adunări: una de toamnă, în *Iosașel*, la 29 decembrie v. 1908 și alta de primăvară, în *Risculița*, la 9/22 iunie 1909.

În lipsa de rapoarte, despre acest desp. prot. mai mult nu putem raporta (Eseb. nr. 52 și 105).

III. Membrii reuniunii.

Reuniunea noastră învățătoarească are următorii membrii:

a)	In desp. prot.	Arad	35	ord.	16	fund.	și	25	ajut.
b)	»	»	Chişineu	32	»	2	»	»	5
c)	»	»	Şiria	34	»	—	»	»	3
d)	»	»	Boroşineu	24	»	—	»	»	1
e)	»	»	Buteni	40	»	2	»	»	7
f)	»	»	Radna	30	»	5	»	»	6
g)	»	»	Hălmațiu	36	»	3	»	»	12

De toți 231 ord. 28 fund. și 59 ajut.

(Eseb. nr. 131).

IV. Starea casei.

Din raportul casarului general se constată, că cassa reuniunii noastre dispune:

a) Bani gata	26 cor. 82 fil.
b) Depuneri	2235 » 86 »
c) Restanțe de taxe la membrii . . .	1536 » — »
d) Restanțe în abon. la org. reuniuni .	2257 » 90 »
	Suma 6056 cor. 58 fil.

(Eseb. nr. 128).

V. Starea bibliotecii.

Din raportul bibliotecarului general se constată, că biblioteca reuniunii noastre stă:

a) Biblioteca centrală	are	284 opuri	400 vol.
b) » desp. Arad	»	89 »	94 »
c) » » Chișineu	»	140 »	140 »
d) » » Șiria	»	31 »	31 »
e) » » Boroșineu	»	63 »	99 »
f) » » Buteni	»	177 »	195 »
g) » » Radna	»	110 »	110 »
h) » » Hălmațiu	»	236 »	236 »
	Total	ore 1130 opuri	1305 vol.

(Eseb. nr. 129).

VI. Propuneri.

În legătură cu cele desfășurate până aci, ne permite-mi a face următoarele propuneri și anume: --

1. Luându-se act de raportul general, de cassă, bibliotecă și controlă, să se voteze absolutorul biroului și comitetului precum și cassarului, bibliotecarului și controlorului general pentru anul 1908—9.

2. Să se deie expresiune durerii noastre pentru pierderea repositărilor.

3. Să se voteze bugetul pe anul 1909 10.

4. Să se susțină și pe mai departe concluzele adunării generale din anul 1907 8, privitor la adunarea datelor pentru istoria școalelor noastre, cursurile cu analfabeții și în legătură cu aceste, prelegerile publice pentru popor.

5. Cele două sute de coroane votate de Asociațiunea națională aradană pentru încurajarea învățătorimii întru combaterea analfabetismului și pentru ținerea de prelegeri publice pentru popor, să se voteze ca premiu între ceice au dat dovadă de muncă pe acest teren încă cu ocaziunea adunării generale prezente. Și aceasta pentru a încuraja și mai mult în viitor munca învățătorimii noastre în aceasta direcțiune.

6) Să se decreteze în mod definitiv regulamentele: afacerilor interne, de cassă și bibliotecă.

7. Să se însărcineze comitetul central a adresă, prin Ven. Consistor, Înaltului guvern un memorandum în cauza revizuirii legii de penziune învățătorească, care să cuprindă toate gravaminele și dorințele învățătorimii.

8. Reuniunea să primească de a sa chestia compunerii unui plan de învățământ. Spre scopul acesta să se ieie în programa de munca anuală viitoare: planul exercițiilor intuitive, având aș extinde activitatea an de an asupra altui studiu, pânăcând în chipul acesta tot materialul de învățământ va fi prelucrat cu ajutorul despărțămintelor noastre protopopeși.

Arad, din ședința ordinară a comitetului central, ținută la 9 august (27 iulie) 1909.

Iosif Moldovan,
prezident.

Dimitrie Popoviciu,
secretar general.

Nr. 128,908—9.

Raportul cassarului.

Onorată Adunare generală!

E lucru constătat, că orice instituțiune, fie de orice natură, fără spriginul membrilor ei, existența acesteia devine problematică. Dacă însă luăm în considerare, că reuniunea noastră, pe lângă scopul ei cultural, mai are și o altă menițiune: menițiunea, de a ridică pestigiul, vaza și autoritatea noastră, atunci, zic, ne surprinde împrejurarea, că un număr mare de membrii nici pe departe nu satisfac datorințelor lor față de reuniune. De aici comitetul, la ordinul adunării generale din anii trecuți, a fost constrâns, a recurge la ultimul remediu, pentru încăsarea taxelor și a abonamentului la organ. Că cu ce rezultat se vor fi ni pașii întreprinși în direcția aceasta, se va putea răportă numai la proxima ședință. De astădată am onoare a înaintă Rațiocinul pe anul 1908.

În legătură cu aceasta am onoare a reportă, că fondul merit, de a ridică monument fericitului fost profesor: Teodor Ceontea, în decursul anului curent s'a sporit cu o sumă foarte neînșămnată. E de demnitatea învățătorilor, că și în direcția aceasta să se facă mai mult. Starea fondului de prezinte e de 598 cor. 03 fileri.

Gașa, la 10 Iulie 1909.

Iuliu Grofșorean,
cassar.

Rațiociniul

reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din protopopiatele I—VII. despre toate venitele și spesele reuniunii, începând dela 1 Ianuarie până la 31 Decemvrie 1908.

Nr. curent	Numirea venitelor	A fost se	A	Descriș	Suma		A ră-	Supra-	
		incurgă	incurs		C. f.	C. f.	mas a se		solvire
		C. f.	C. f.	C. f.	C. f.	C. f.	C. f.	C. f.	
1	Remanența cassei . . .	84 54	84 54	—	84 54	—	—	—	
2	În taxă de membru . . .	2987 82	716 92	738 —	1454 92	1536 —	—	3 10	
3	În rescumpărarea diplo-	46 —	46 —	—	46 —	—	—	—	
4	melor . . .								
4	În fondul de editare a	236 78	236 78	—	236 78	—	—	—	
5	organului . . .								
5	Abonament la organ . . .	3156 50	531 10	375 —	906 10	2257 90	—	7 50	
6	Spese de proces . . .	4 20	4 20	—	4 20	—	—	—	
7	Din vinderea cărților do-	8 40	8 40	—	8 40	—	—	—	
8	nate reuniunii . . .								
8	Din capitalul elocat la	2235 86	—	—	—	2235 86	—	—	
	"Victoria" (14210,								
	13769 și 13689) . . .								
	Suma . . .	8760 10	1627 94	1113 —	2740 94	6029 76	—	10 60	
	Spese . . .		1601 12						
	Rămâne . . .		26 82			6029 76			
	<i>Care sumă se află elocată și anume :</i>								
	a) taxe restante . . .	1536 —							
	b) restante în abona-	2257 90							
	ment . . .								
	c) interesele pe a. 1908	2235 86							
	elocat la Victoria								
	d) În număr . . .	26 82							
	Suma . . .	6056 58							

Nr. curent	Numirea cheltuielilor	A fost a se plătit		S'a plătit		Res-tanță în sarcina cassei	
		C.	f.	C.	f.	C.	f.
1	Spese administrative	320	37	320	37		
2	Pentru tipărirea organului	1419	80	900	—	519	80
3	La „Victoria” s'a elocut	300	—	300	—		
4	Onorarul secretarului reuniunii	50	—	50	—		
5	Spese de călătorie cu ocaziunea adunării reun. inv. din Caransebeș	30	—	30	—		
6	Tipărituri	—	75	—	75		
Suma:		2120	92	1601	12	519	80

Galșa, la 31 Decembrie 1908.

Iosif Moldovan
președinte.

Iuliu Groșorean
casier.

Ioan Vancu
controlor.

Raportul bibliotecarului general.

Onorată Adunare generală!

Am onoare a-Vă prezenta următorul Raport, despre starea bibliotecii reuniunii noastre, a învățătorilor ortodoksi din protopopiatele aradane I—VIII., pe anul administrativ 1908—9.

Starea prezentă a bibliotecii arată următoarele date:

a)	Biblioteca centrală	poșede	284	opuri	400	volume.
b)	Despărțământul Arad	»	89	»	94	»
c)	»	Chișineu	»	140	»	140
d)	»	Șiria	»	31	»	31
e)	»	Boroșineu	»	63	»	99
f)	»	Buteni	»	177	»	195
g)	»	Radna	»	110	»	110
h)	»	Halmagi	»	236	»	236

Suma : 1130 opuri 1305 volume.

În raportul din anul trecut, am rugat pe acei domni bibliotecari ai despărțămintelor în acărur bibliotecă s'a observat oareșicare diferență în numărul cărților, ca să ne deă lămuririle necesare în aceasta privință, dar până acum rugarea se vede, a rămas fără rezultat.

Tot în raportul din anul trecut, am rugat, ca rapoar-tele din despărțăminte se nu cuprindă numai date generale, ci se prezinte registrul întreg an de an, pentruca în caz, de contraverse se se poată eruă, cari cărți lipsesc, că numai astfel s'ar puteă aduce afacerea cu biblioteca în ordine.

Așa se vede însă, că nici acestei rugări nu i-s'a dat loc, de oarece nici dela un domn bibliotecar nu am primit registrul despărțământului Dsale.

Cărțile dispărute de acum câțiva ani, ca : Istoria lui Herodot și încă vre-o patru, a căror revers l'am predat prezidentului anul trecut, nici până azi nu au fost reînapoiate bibliotecii centrale. Cred, că în privința aceasta, s'au făcut pașii necesari.

Față de propunerea din anul trecut a domnului controlor general, — în care cere să se specifice valoarea fiecărui op din bibliotecă — raportez, că de oarece, nici din despărțăminte nu am primit susamintita specificare, afară de aceea, în biblioteca centrală nu s'a putut efeptul din cauza, că arhivul procurat, încă nu ne-a sosit, rămâne deci, că chestia aceasta se se efeptuiască în viitor.

Și cu ocaziunea aceasta, ca și în trecut, în esprim mirarea, că fiind așa bine asortată biblioteca noastră centrală, poșezând opuri de valoare și de interes, totuși onorații membrii ai reuniunei, foarte puțin se folosesc de ea, pe lângă toate, că am declarat, că cu cea mai mare plăcere, oricând le stau la dispoziție.

După aceste, am onoare a prezentă Onoratei Adunări generale raportul de față, cu rugarea, ca se binevoiască al primi cu aceia bunăvoință, cu carea eu îl prezint.

Cuvin, la 6 August 1909.

Vasile D. Ilișu,
bibl. gen.

Nr. 130/1908—9.

Raportul controlorului.

Onorat Comitet!

După revidierea socoților reuniunii noastre învățăto-rești pe anul 1908, conduse de cassarul general, dl Iuliu Groșorean, cu plăcere am constatat exacta și conștien-țioasa manipulare a averii reuniunii noastre, care cu finea anului 1908 stă așa:

Remanența cassei în bani gata	84 cor. 59 fil.
În taxe anuale au încurs	716 » 92 »
În taxe pentru diplomele membrilor au încurs	46 » — »
În fondul pentru augmentarea organului reuniunii	236 » 78 »
În abonamentele organului	531 » 10 »
În spese de proces	4 » 20 »
Din vinderea cărților	8 » 40 »
În restanțe de taxe la membrii reuniunii	1536 » — »
În restanțe de abonamente la organul reuniunii	2257 » 90 »
În hârtii de valoare la »Victoria« precum: în libelul cu nr. 14210: 1273.75 fil., cu nr. 13689: 73.60 fil., cu nr. 13769: 888.42 fil. — De tot	2235 » 86 »

În total averea reuniunii noastre înv. este 6056 cor. 58 fil.

Deoarece restanțele, mai vârtos în despărțământul Hălmagiului, sunt atât de considerabile, din ce se vede puțină însuflețire pentru cauză, față de acei on. membri, cari mai vârtos în acest timp de grea încercare pentru dascălul român și școala română singuri de sine pentru existența culturii lor naționale, nicidecât nu se ambițio-nează la spiritul de jertfă, ce-l reclamă cauza și în mod imperativ le impune școala, pentrucă barem încâtva să poată țineă paș cu școala altor neamuri, — îmi permit a propune On. Comitet aplicarea celei mai riguroase proce-duri ce ne permite regulamentul nostru intern; căci altcum

ne facem complice celui mai înverșunat dușman al nostru care este: indolența, indiferentismul și în fine întunecul.

După revizuirea bibliotecii, unde am aflat, de după catalog: 1130 opuri în 1305 volume, nu pot să nu îmi exprim și regretul față de bibliotecă și anume: Cunoscând care este scopul bibliotecii și constatând chiar contrarul, propun On. Comitet: ca Catalogul bibliotecii să se publice în organul reuniunii, că cei chemați și interesați să vadă și să afle anumite opuri de a le celi și studia și astfel biblioteca reuniunii noastre să nu fie numai un magazin de hârtie compactată, ci un adevărat izvor de știință și învățatură precum și trebuie să fie o adevărată bibliotecă.

În fine propun atât pentru cassarul general al reuniunii cât și pentru bibliotecar absolutul îndatînat

Arad, la 9 august 1909.

Ioan Vancu,
controlor.

Noul „Plan de învățămînt“

pentru școalele române ortodoxe din Ungaria.

Se știe, că în urma întrării în viață a „*legei școlare*“ din 1907 și a obligității „*planului ministerial de învățămînt pentru instruirea limbei maghiare*“, tot materialul de învățămînt suferă schimbare, ceiace aduce cu sine, că și „*Planul de învățămînt al confesiunii*“ de până aci să fie transformat cu totul.

Autoritățile noastre s'au îngrijit de aceasta, căci au luat informațiuni și dintr'o parte și dintr'alta, că planul de până aci, în ce formă se poate execută. Și prin impunerea planului ministerial nu suferă scădere învățămîntul în limba maternă? Iar dacă da, cari obiecte să se restrângă și cari să fie propuse în estenziune mai mare? Răspunsurile s'or fi dat, după priceperea și esperința acelor delă cari s'au cerut și la tot cazul ne vine să credem, că oamenii vor fi spus adevărul.

Pentru-ca noul plan să iasă și mai iute la lumină, Veneratele Consistoare au și numit o anchetă, compusă din bărbați trimiși din toate trei diecezele (Arad, Sibiu și

Caranșebes), ca să studieze datele, ce sunt la dispoziție și apoi se compună un nou plan de învățământ care, pe baza experiențelor și în consonanță cu planul ministerial, să corespundă întru toate recerințelor timpului, așa : că și pretenziunea legii să fie luată în vedere și materialul în limba română să nu fie neglijat, dar nici prea vast, prin ce nu ne-am ajuns nici un scop.

Anchetă (compusă din 10 membri, dintre cari 3 inv.) s'a adunat la Arad, la începutul lunii Iulie și încâteva zile au compus proiectul de plan, care are să fie dătătorul de viață al școalelor noastre profesionale. Zic, dătător de viață, pentru că, lămurit fiind materialul de învățământ, cât are să se propună și *taxative* fiind puse părțile sau lacțiunile din fiecare obiect de învățământ, acestea vor fi propuse mai cu ușurință, iar propunătorul nu va simți așa mare greutate și din contră, îngrămădindu-se în acel proiect o grămadă de material, fără de a fi precizat, vom păți mai rău decât cu planul de până acum.

Nu-l cunoaștem acel proiect, dar încât a transpirat în public și dacă e adevăr — apoi noi gregarii — avem motiv să ne măhnim, căci, zice-se : că proiectul pentru noul plan, e cu mult mai încărcat de material imposibil de penetrat între împrejurările grele de azi. Și apoi, nu e precizat nimic. Nu știi, cât și ce trebuie să propuni. Ai liberă voie, să alegi ce vrei și cât îți place. . . . Că apoi, la examinare, vor întrebă alții ce vor vrea dânsii și poate chiar ce n'ai propus. . . . Și atunci, cum stăm ? Fiind planul obligător pentru învățator și el neputând esauria materialul precis, sigur, că va fi tras la răspundere, pentru neîmplinirea datorinței. Eh, dar el și-a împlinit-o . . . (?) căci a propus cât a crezut, că e lipsă. . . . după cum a auzit, că e înțalesul planului și a fost gândul celor cari l-au tâlcuit . . . ; s'a gândit, să fie «om modern», adică : totul pentru ochii lumii și nimic pentru folosul real. . . .

Facem deducția, că și noul plan se va face numai pentru ochii lumii și . . . pentru chinuirea învățatorului, ca să merite salariul prescriș de lege.

Se mai zice, că oarele săptămânale de propunere vor fi 34—36!? Ei bine, noi știm, că într'o săptămână sunt numai 5 zile de prelegere, căci din cele șapte una e alni Dumnezeu, iar alta o dă legea, ca resuflare școlară. Cum vom face 32—36 oare în 5 zile, dat fiind, că prelegerile se încep la 8 ore dimineața și se finesc la 11 eventual 12 ore să încep apoi iarăși la 2 d. a. și se finesc la 4 eventual 5 ore d. a., și aceasta în comunele organizate, unde obligații de școală sunt mai aproape. Ce e însă acolo, unde comunele se estind pe teritor de zeci de kilometri și unde elevul are se meargă la școală cale de $1\frac{1}{2}$ oră (8 chlm.), iar în timp de iarnă, din cauza zăpezilor, nici nu poate merge? Și, din pfericirea noastră, comune de acestea avem foarte multe. Archidieceza, cu excepția orașelor și a comunelor din mărginime, întregă are comune de acestea. În dieceza arădană și orădană, în părțile muntoase, patru-cinci comune trebuie să susțină un învățător, că altcum nu sunt în stare să aibă școală, din cauza micimii satelor. Aici cum vor merge elevii din filii în centru, ca să poată fi la ora hotărâtă pentru timpul prelegerii? Poate în dieceza Căransebeșului e mai ușor, fiindcă acolo majoritatea covârșitoare a școalelor noastre sunt comunale eventual de stat, și așa la cei 160—170 de dascăli, li-se poate impune ori și ce lucruri, că tot nu-i silă mare. Nu știm ce să credem: Au fost membrii anchetei atât de încrezuți în puterile didactice din diezele respective, ca punând atâta material și atâtea ore pe săptămână să creadă, că-l vor putea trece ușor; ori îi știu de niște sclavi, cari trebuie să săvârșească orice fel de lucruri grele, fie acelea chiar peste puterile lor?

Toată lumea să silește, să simplifice materialul de predat în școalele populare și să fie potrivit cu gradul de pricepere ale micilor ființe; ba în unele state — unde au oameni cu vederi largi — chiar și timpul de prelegere îl scurtează, ca să nu îngreuneze mințile școlărilor, pânăcând la noi: am voi să facem din capul băieților un măgăzin de știință, fie în acela orice fel de vechituri, iar din școala

noastră o fabrică de industrie și nu impoartă, dacă materialul prelucrat în ea este de cea mai slabă calitate. În statele culte, lumea pedagogică țintește, ca elevii să nu fie îngreunați nici cu material mult și nici cu timp îndelungat de ocupațiune spirituală, ci și dacă timpul e ceva mai lung, acela se petrece cu jocuri, ori ocupațiuni de grădinarit, cari nu-i consumă puterile spirituale și nici nu-l fac pe elev să se disguste de atâta ferbere de cap. E ținut în vedere principiul: „nu multe ci mult“, până când la noi e întors: se îngramădește atâta material, fără a-se mai lua în considerare, că învățământul se face în doaua limbi.

Încât privește timpul de instrucțiune, suntem curioși să vedem, cum vor fi împărțite orele de prelegere? Căci bănuim, că pentruca să se poată împlini numărul de 32—36, orele de după amiază au să țină dela 2 până la 5 seara, iarna-vara, fără de schimbare. Iarna însă, noaptea se începe la 4 ore, — ba, între munți chiar la 3 ore nu se mai vede — cum vor sta, prelegătorul și elevii prin întunec (comunele sunt sărace și nu pot da material de luminat)? Oare, cine va duce pe elevi acasă, având ei să meargă cale de șapte kilometri și mai bine?

Așai, că nu s'a gândit nime la aceasta, când au pus atâtea ore de preles și nu s'a judecat serios, că noi Românii — spre nefericirea noastră — trăim cu totul în alte condiții de viață, cu totul deosebite de a altora, iar ceia ce se poate aplică la alții, nu se poate face și la noi!

Să ni-se scuze isbucnirea de simțeminte, dar ne doare, că așa de ușor se compune măsura, care e dătătoare de viață pentru învățământul nostru și care — devenind lege pentru noi — în tot momentul poate amenința pe învățător cu nimicire.

Suntem în drept, — ca cei mai trudiți fi ai neamului — să cerem, că planul de muncă, ce ni-se face și după care avem să lucrăm în agrul națiunii, să fie clar și luminat, să nu deie ocaziune la neînțelegeri, cari în urmă vor fi dăunătoare și pentru școală și pentru factorii ei.

Petru Vancu.

Modă în școală.

Știința omenească a aflat nenumărate izvoare de venit pentru traiul vieții. Și în proporție cu trecutul, venitele oamenilor de azi stau înzăcit și însușit mai pe sus, ca a celorla din vremile de demult. Pentru aceia lipsele și neajunsurile de azi întrec pe acelora din trecut. Iar cauza e luxul, de care e stăpânită omenimea și care roade la existența omului, ca vermole la rădăcina plantei.

Bogatul, dispunând de mijloace materiale în abundență, face paradă în mâncare și în beutură. Săracul, pentru a nu rămânea în umbra aceluia, pune în serviciul luxului și neînsemnatele lui izvoare de venit, cea ce îl duce la ruina totală; ajunge ca broasca cu boul din fabulă. Căci firea omului, de a imita, nu-l lasă, să vadă și înțeleagă, că aceasta îl duce la ruină; nu înțelege, că ce poate face bogatul, nu poate face și el, fără a ajunge la ruină. Iar acest mod de gândire al omului, s'a prefăcut în modă, care e doamna și stăpâna lumii.

E și mai dureros însă, că nefericita aceasta de modă n'a lăsat neatins nici măcar primul focalar de cultură al omenimii: școala poporală. Și aici, ca la bogat și sărac, școalele, cari trăiesc în condițiuni mai modeste, caută să imiteze întru toate pe acelea, cari trăiesc în niște împrejurări extraordinar mai avantajoase. E deosebirea între ele, ca cerul de pământ. Pentru aceia, când e vorba de activitatea lor, nu se face nici o deosebire; ambele trebuie să lucreze de o potrivă, deși să știe cu toată pozitivitatea, că activitatea aceasta e cu neputință. Nefericita de modă însă nu lasă, ca școala cu puterile modeste să lucre în proporție cu aceste puteri, ci o constrânge, a-se pune în poziția broaștei față de boul din fabulă.

Materialul de învățământ nu se compune și aranjază conform puterilor acestei școale, ci se imitează întru toate școalele, ce trăiesc și lucră în condițiuni neasămănat mai bune, ca ale noastre. Nu se ține în vedere, că ce e cu putință acolo, nu e cu putință și aici. Ba mai mult: nici

măcar acolo nu e limpezită deplin chestia, că ce anume e mai potrivit, cât și în ce formă să se predeie acel material de învățământ?

Dacă luăm partea practică a școalei, păreriile încă diferează. Unii cred, că mențiunea școalei ar fi, de a pregăti pe elevi pentru cutare măiestrie, în scopul căruia cere, a-se da o mai mare atențiune lucrului de mână și desenului în școala poporală; alții pretind dela școală, a crește economi, pomologi, ori stupari harnici; iar alții sunt de credință, că școala n'are mențiunea, de a crește oameni pentru o anumită specialitate, decât numai *om*. Primii cer, că în planul de învățământ să se susceapă în estensiune mai mare acel material, ce crede, că conduce la scopul, ce-l atribue școalei poporale. Iar ceilalți cer, ca în plan să se susceapă numai acel material de învățământ, prin mijlocirea căruia să influințază și desvoaltă de o potrivă toate făcătăile spiritali ale omului. Nu creșterea omului de specialitate e mențiunea școalei, ci desvoltarea puterii de judecată, pentruca să știe deschilini binele de rău, pe binefăcătorul de răufăcătorul său și mai pe sus de toate a fi om moral. În ce privește scopul material al școalei, e de ajuns, ca cunoștințele câștigate să-le poată aplică în vieața de toate zilele, nu ca om de specialitate, ci numai ca om, aparțină el la ori și care pătură a societății. Școala poporală are mențiunea a pune baza, prin desvoltarea puterii de judecată, făcând posibilă și cu ușurință apersepierea cunoștințelor ulterioare.

E însă știut, că desvoltarea puterii de judecată stă în proporție cu apersepierea celor învățate. Cu cât materialul de învățământ se restrânge în cadrul posibilității, de a putea fi apersepiat, în aceiași măsură am contribuit la priceperea și desteritatea elevilor. Va să zică, nu în vastitatea materialului se află binele și înaintarea școalei, ci în puțința apersepierii lui. Precum la mistuire, întărirea corpului nu provine dela mulțimea alimentelor, ce le consumă, ci dela părțile digerabile în stomac, așa și la activitatea spiritului: nu dela mulțimea cunoștințelor, ci dela

măsura apercepierii aceloră alărnă luminarea și deșteptarea micuților.

Afurisita de modă însă nu ne lasă, a-ne da samă și să vedem, că ce e și ce nu e cu puțință să facă școala noastră în vremurile, în cari trăiește. Conduși de gândul greșit, că planul de învățământ al școalei noastre nu poate stă mai pre jos decât al altor instituțiuni de natura aceasta, le imităm întru toate, fără a ținea evidență nici măcar de timpul, ce se recere la predarea acelu material. E vorba numai, că prin aceasta întreagă activitate a școalei devine o simplă mașinărie, ce tinde-la timpirea și nu la desvoltarea minții elevilor. Morbul, de a imită pe alții întru toate, ne face imposibili, de a face ceva și *dela noi pentru noi*. Să uita, că puținul nostru poate face cu mult mai mult, ca multul altora, ce nu se poate valoră în terenul nostru. E deci timpul suprem, a-ne lăpădă de moda afurisită, ce aduce numai rău asupra înaintării noastre; asupra luminării și desvoltării poporului nostru!

G—n.

În chestia comisarilor.*)

În timpul din urmă ni-s'a dat mai de multe ori ocaziune a cetii prin diferitele organe de publicitate cum unii colegi necunoscuți, iau sub critică procedura unor comisari consistoriali de examene, pentru că aceștia între altele — zice ei ar fi fost *prea puțin învățători când au fost chemați a judecă pe învățători*. Aceasta imputare mi se face în special mie, în numărul din urmă a organului »*Reuniunea învățătorilor*« din Arad.

Nu am nici timp, nici plăcere a mă ocupa mai pe larg cu chestia comisarilor, căci, ca toate instituțiunile, așa și aceasta își are și aderenții și contrarii săi. Aceasta e în firea omului, ca să nu fie îndestulat nici cu aceea ce la dorința sa și prin sine s'a creat. Constat numai la acest loc, că acei frați colegi, cari nu înceată a tractă și

*) Din cauza, că a sosit târziu, nu s'a putut publica la timp. R.

retractă fără sfârșit aceasta chestie — pe calea publicității — acuzând pe unii comisari de inconștiință, apărând pe păcătoși și cercând a prezentă afacerea, ca și când ar atinge și interesa întreg corpul învățătoresc (față de care apucătură, nu prea cinslilă, protestez cu toată energia) — zic, acei frați colegi fac un rău serviciu celor pe cari voesc a-i apăra, căci pot provoca numai demascarea păcătoșilor, ceiace până acum, cel puțin din partea mea, nu s'a făcut și cred nu o doresc nici domni »apărători«, pentrucă dacă aceasta o doresc, o pot ajunge, dar atunci vaelele lor nu vor fi considerate oare drept *lacrimi de crocodil*?!

Admit să se discute una ori alta chestiune, dar nu pot admite că e îndreptățit a-o face aceasta acela, care nu cunoaște nici de cât afacerea, ci — vânând poate după popularitate între colegi sau alte interese — atacă pe cei ce și-au făcut numai datorința, dând pe »apărătorul« celor »nedreptățit«?! Căci, să se știe, raportul meu n'are a face absolut nimic cu corpul învățătoresc, ci numai cu niște persoane singuratice — de cari chiar în acel număr al »Reuniunii învățătorilor«, să admită, că pot fi în sinul nostru și pe cari îi numește cu un termen mai aspru ca mine, zicându-le, *uscături* — la unele uscături de acestea să rapoartă toate apostrofările mele; iar cel ce altcum interpretează afacerea e sau un răutăcios de prima specie sau e un egoist patentat, care caută a seceră lauri pe ruina altora.

Nu se poate, ca în urma raportului meu, care numai amintește pericolul ce amenință școala dar nu numește pe făptuitori, să fie fost vre-un coleg aruncat cu familia pe stradă, dar nici măcar pedepsit. Iar dacă peste tot ar fi fost cutareva pedepsit cu ceva, aceasta s'a putut întâmpla numai pe baza constatărilor de natură didactică și administrativă făcute în protocolul de examen și pe care nu l'am putut nici eu — și cred nici alții — întregi cu minciuni de cât cu date corespunzătoare stării reale. Dacă minciuna nu este virtute pentru nimenea, atunci cu atât

mai puțin să poate privi ca virtute pentru un mandatar oficios, fie acela chiar învățator. Datorința noastră este a combate și nu a cultivă aceasta datină urită de a cercă să acoperi păcatul cuiva *mărturisind strâmb*.

Să încetăm dar cu încriminările și dacă nu e bună înștițuținea ca atare, să cerem pe calea sa cassarea ori schimbarea ei, iar dacă nu sunt buni unii dintre comisari, să cerem înlocuirea lor cu alții mai vrednici și atunci, sperez, vor ajunge și domnii critici pe urmele acelor comisari; le vor putea controla »abuzurile« și vor putea vorbi și scrie în cunoștință de cauză. Și de vor păți-o tot ca noi, le vom zice: „*Fericici sunt cei gonici pentru dreptate...*“

Beiuș, la 25 iunie n. 1909.

Ioan Roșu,
învățator.

INFORMAȚINI.

Ședință de comitet. Luni, 9 august (27 iulie) a. c., comitetul central al reuniunii noastre învățătorești a ținut, sub prezidiul prezidentului: *Iosif Moldovan*, ședință ordinară, în vederea adunării generale, care se va ține în *Curticiu*, la 16.29 și 17.30 august a. c.

S'au pertractat: raportul prezidial asupra afacerilor curente, raportul general despre activitatea reuniunii în anul 1908-9, raportul de cassă, bibliotecă și controlă.

Au fost prezenți: *Iosif Moldovan*, *Dimitrie Popoviciu*, *Iuliu Groșorean*, *Protasie Givulescu*, *Petru Vancu*, *Ioan Vancu*, *George Popoviciu*, *Alexiu Doboș*, *Dim. Boariu*, *Stefan Roja*, *Pavel Dârlea*, *Mihaiu Dragoș* și *Dimitrie Iliș*.

Premii pentru învățătorii, cari au ținut cursuri cu analfabeții. Avizăm și pe această cale pe dnii învățători, că Asociaținea națională aradană, a pus la dispoziția reuniunii noastre 200 cor. pentru premiarea învățătorilor, cari au ținut cursuri cu analfabeții. Aceste premii se vor decerne cu ocaziunea adunării generale, ce se va ține în *Curticiu*, celor ce vor dovedi cu act oficios dela oficiul parohial, că au ținut asemenea curs cu rezultat îmbucurător.

Documentele în acest merit pot fi înaintate prezidiului până în presara adunării generale.

Adunarea generală a reuniunii învățătoresți, bănățene, din dieceza Aradului. Învățătorii din dieceza arădană — protopopiatele bănățene — s'au adunat în orașelul Lipova, ca să țină adunarea generală din acest an: Sâmbătă și Duminecă, 18 și 19 iulie vechiu.

Încă de Vineri după amiază, partea cea mai mare a membrilor, în frunte cu președintele, au sosit cu trenul dela Timișoara și au fost primiți cu mare dragoste de către lipoveni. Sâmbătă i-a premers ședinței chemarea Duhului Sfânt, după care apoi președintele, *Iuliu Văiz*, deschide ședința printr'un discurs avântat, remarcând ordinea și spiritul de care au să fie însuflețiți învățătorii, în aceste zile grele și de mare însemnătate pentru școala și învățătorul român, care luptă sacrificând tot (? N. Red.) numai ca să existe... Indrumă învățătorii spre a se cultiva ei înșiși și de a da cultură filor neamului, care îi susține. Salută apoi pe delegatul Veneratului Consistor din Arad, în persoana dlui: *Iosif Moldovan*, învățător, apoi pe: *Dimitrie Popoviciu*, reprezentantul reuniunii arădane-surori, — pe administr. oficiului protopopesc și pe reprezentanții presei, iar la urmă pe oaspeți, între cari s'au remarcat vre-o 15 învățători din reuniunea suroră.

După obicinuitele salutări, se trece apoi la ordinea de zi, alegându-se notar pentru conducerea procesului verbal: Iosif Popa și doi bărbați de încredere. Se dă apoi cetire apelului nominal, din care se constată, că sunt prezenți: 129 (din 177).

Urmează cetirea raportului general, din care se constată, că această tinără reuniune are o bibliotecă constătătoare din 850 opuri, apoi are 177 membri ordinari, 10 membri fondatori și 73 ajutători; posedă două fonduri: „Fondul special al reuniunii“, (taxe de membri etc.) în sumă de 2590 cor. 97 fil. și „Fondul convictului“ în sumă de 5378 cor. 29 fil. — S'a votat apoi suma de 50 cor. pentru ridicarea monumentului reposatului profesor: *T. Ceontea* și se aleg membrii de onoare, dnii: *Dr. Petru Șpan* și *Dr. Petru Pipos*, profesori, pentru meritele didactice-literare.

Disertațiunea dnei: *Aurelia R. Păcățianu* intitulată: „Cum s'ar putea, ca învățătorimea noastră să lucreze mai intențiv și

să realizeze scopul formal al învățământului în cadrul legii școlare din 1907?" a fost ascultată cu mare atențiune și a dat anză la discuții interesante, la cari au luat parte: Aurel Lepa, T. Raica, D. Suciș, apoi T. Baran și T. Bucurescu.

Operatul: „*Formarea caracterului*“, lucrat de un anonim și intrat la concursul de premii a fost ascultat cu atențiune, dimpreună cu raportul comisiei literare, care face propunerea, ca anonimului să i-se voteze mulțumită protocolară.

S'au adus apoi următoarele decisiuni: a) Fiind proiectul planului de învățământ deja elaborat, măritul congres este rugat să-l pună provizor în practică și să deschidă asupra lui o anchetă mai întinsă.

b) Să se organizeze pe temeiuri mai solide conferințele metodice, ca învățătoria să fie într'adevăr orientată asupra tuturor directivelor de învățământ și metod.

c) Chestiunea bibliotecilor parohiale se încredințează comisiei literare a reuniunii pentru a o studia și a-i da o soluție până la viitoarea adunare generală.

La urmă s'a făcut alegerea cassarului în persoana dlui: Petru Ciucur, iar de membru a fost ales: Valer Ghilezan.

Concertul și reprezentațiile date Sâmbătă seara, au reușit peste așteptare.

Ședința a treia, care s'a ținut Duminecă, a fost de durată scurtă. S'au luat la cunoștință și s'au primit propunerile comitetului și a comisiilor, s'a prelungit cu un an termenul concursului la cele trei premii ale reuniunii și se hotărăște organizarea unei colecte pentru monumentul regretatului profesor Teodor Ceonțea.

După încheierea ședinței urmează sortarea obiectelor de loteria, expusă în sala școlii de fete. S'au tras cu totul 150 de câștiri, toate obiecte de artă.

Reuniunea învățătorilor români ortodoksi din dieceza Orăzii-mari, și-a ținut adunarea generală extraordinară la 5 august n., — în cauza restaurării comitetului reuniunii — sub președința dlui: *Adrian P. Desean*, protopresbiter și inspector școlar.

† *Dr. Ioan Trailescu*, protopresbiterul Chișineului, fost mai mult timp profesor de teologie în Arad, a reposat Luni, în 2 au-

gust (20 iulie), și a fost petrecut la cele eterne de cătră o mulțime de popor. Intre cei ce și-au luat rămas bun, Inv. Dimitrie Boar din Nadab, prin o foarte pătrunzătoare vorbire, a spus în numele colegilor săi, cuvântul de rămas bun. Vecinică pomenire.

Un jubileu. Universitatea din Lipsca și-a serbat în luna trecută jubileul *de 500 ani*. La acest semn de cultură veche a luat lume multă, chiar și regele Saxoniei, dimpreună cu moștenitorul tronului saxon precum și prințul moștenitor al României.

Femei la universitate. Rectorul universitar din Budapesta, face cunoscut, că femeile, cari au maturitate și voiesc să se înscrie la universitate până la 31 iulie, au să-și înainteze petițiunea prin decanat — cătră Inaltul ministru de culte. Femeile, cari au obținut mai mult de 3 suficienți, la examenul de maturitate, nu vor fi admise nici ca studente extraordinare.

Convenire colegială de 25 ani. Absolvenții cursului IV. — din 1884 — al institutului pedagogic român din Arad, se întrunesc la convenirea colegială, care vor ținea-o în Arad, la 15/28 august, cu ocaziunea adunării generale a reuniunii învățătoresți. Dintre absolvenții de atunci mai sunt în viață: Vasile Antonescu, of. de tren. Vasile Bălan, preot în B.-Ineu. Nicolau Bărbus, preot gr.-cat. în Silaș. Iulian Butar, învățător în Seleuș-Cigirel, Nicolau Câmpian, învățător în Hususău (Bihor). Liviu Dorea, învățător în Coșteiu-mare. Georgiu Fejer, preot în Vața de jos, Nicolau Micluța, preot în Cerneteaz. Ilie Moțiu, inv. în Selăgeni, Ioan A. Muntean, inv. în Musca, George Neagu, învățător în B.-Lazuri, Vasilie Neagu, învățător în Sârbi. Stefan Oprean, preot în Vălcani. Trifu Petcu, preot în Ghiroc, Paul Pop, inv. în Ciumegi, Ioan Serac, preot în Finiș, Geoge Tomi, învățător în Cuvești și Petru Vancu, învățător în Măderat.

Cursuri de vară. În Vălenii de munte (România), mai mulți profesori universitari, în frunte cu prof. Iorga, țin cursuri din Istorie și alți rami de știință celor ce voiesc să-și învâțească cunoștințele.

Denunțarea pedepsită, sinceritatea remunerată. Oficerul Varennes criticase aspru pe Napoleon, în o epistolă adresată unui amic al său. Epistola aceasta ajunge în mâinile împăratului. Acesta citează pe Varennes, îi arată epistola, și-l întreabă: „Dta ai scris epistola aceasta?” „Da Sire”. „Și nu ți-e rușine de conținutul ei?” „Nu Sire”. Apoi privind aspru la Napoleon zise: „dar adresa”. Atunci Napoleon cugetând puțin îi zise: „Da, ai dreptate. Cele afirmate au fost comunicări confidentiale și amicul dta a jucat pe Iuda. În viitor, dacă voinști să critici poruncile și dispozițiile mele, arată-ți părerea unei adrese mai bune, adecă

mie singur. De astăzi vei fi membru în conziliul meu de războiu". Varennes a fost promovat, iar denunțantul transferat în provincă, într'un oraș îndepărtat.

Cazuri de moarte. În zilele trecute, doi dintre colegii noștri distinși, au fost greu atinși de cruda și nemiloasa moarte. Unul: *Petru Colțâu*, învățător în Măndruloș; celalalt: *Ioan Marta*, învățător în Sepreuş.

Cel dintâi a pierdut pe unicul și mult draguțul fiu, pe micul *Alexandru, Corneliu*, în vârstă de 3 luni; al doilea pe unica și iubita fiică, pe mica *Cornelia*, totasemenea de 3 luni.

Inmormântarea ambilor a fost în 8 august a. e.

Ce crudă e moartea!

Odihnească în pace! Induioșăților părinți le trimitem condolențe sincere.

Solvire de taxe și organ. Au solvit în taxe și organ următorii: *Dimitrie Popoviciu*, 10 cor. organ și 2 cor. taxă, *Petru Vancu*, 2 cor. taxă, *George Lipovan*, 7 cor. organ și *Dimitrie Maci*, preot 2 cor. pentru diplomă.

Fii precaut la vorbe. În iarna grea din 1836—37, *Ludovic T.*, regele Bavariei, făcea mici preumblări, în curtea palatului său într'un roc ponosit și lung până în pământ, așa, că nu-l cunoștea nimenea, afară de cei mai intimi. Într'o zi, între orele 1—2, atâd în grădină pe o bancă un student repetând lecțiunile, la un frig de 12°. El îl întreabă una alta, la ce studentul îi răspunde scurt și răspicat: „Înghet aici, înghet acasă; dacă înghet, să înghet la vedere și nu în întunerec“. — „Apoi de ce nu mergi la curtea regelui și să ceri ajutor?“ — „O, la sgârcitul acela, la ce? Pagubă după hârtie!“ Regele l-a mai întrebat de nume și locuință. El eră tuturor cunoscut de mare sgârcit. Mânezi la amiazi, când studentul eră la masă, iată un cărăuș, cu o epistolă și întreabă, unde să-i descarce lemnele?

Ce să învățăm? Mulți învață multe și adeseori tocmai de ce au mai mare lipsă nu știu. Un luntraș trecea odată peste un râu un filosof. Pe cale zice filozoful luntrașului: „Te pricepi ceva în matematică?“ „Ba, despre aceea nici n'am auzit“, îi zise luntrașul. „Ce pagubă! Un pătrar din viață l-ai pierdut înzădar!“ Nu peste mult îl întreabă despre astronomie, mai apoi despre psihologie și zice: că-i pare rău, că a pierdut 2/4, mai apoi 3/4 din viață înzădar. Într'acestea luntrea se isbeste de o stâncă și vătămându-se rău, începu a lua apă. Acum întreabă luntrașul pe filozof: „Dar dta știi să innoți?“ „Ba“, răspunsul filozofului perplex. „Atunci urcă-te în spate la mine, că-ți sunt pierdute toate patru pătrarele din viață

Așa dar ce să învățăm?!